

Velja po pošti:

Za celo leto naprej . . . K 26.—
za pol leta 13.—
za četrt 6-50
za en mesec 3-20
za Nemčijo celoletno . . . 29.—
za ostalo inozemstvo . . . 36.—

V upravnishvu:

Za celo leto naprej . . . K 22-40
za pol leta 11-20
za četrt 5-60
za en mesec 1-90
Za pošiljanje na dom 20 v. na mesec. — Posamezne štev. 10 v.

SLOVENE C

Inserati:

Enostolpna pettivrsta (72 mm):
za enkrat po 15 v
za dvakrat 13 v
za trikrat 10 v
za več ko trikrat . . . 9 v

V reklamnih noticah stane
enostolpna garmondvrsta
30 vinarjev. Pri večkratnem
objavljenju primeren popust.

Izhaja:

vsak dan, izveniš nedelje in
paznike, ob 5. uri popoldne.

Političen list za slovenski narod.

Uredništvo je v Kopitarjevih ulicah št. 6/III.
Bokopisi se ne vračajo; nefrankirana pisma se ne
sprejemajo. — Uredniškega telefona št. 74. —

Upravišтво je v Kopitarjevih ulicah št. 6.
— Sprejema naročnine, inserate in reklamacije. —
Upravišškega telefona št. 188. —

Današnja številka obsega 4 strani.

Za enakoveljavnost zagrebškega vseučilišča.

SPOMENICA

jugoslovanskih poslancev za priznanje študij, izpitov in diplom zagrebškega vseučilišča.

Vaša ekscelenc!

Gospod ministrski predsednik!

Uradno glasilo kraljeve hrvaške vlade »Narodne Novine« je prineslo dne 20. listopada t. l. novico, da je ekscelenc hrvaški ban predlagal našemu c. kr. naučnemu ministrstvu, da se priznajo tudi v Avstriji izpiti iz filozofije, državne vede in rigorozni oziroma tudi dotične doktorske diplome, katere naredi in dobe slušatelji iz Dalmacije in Istre na kraljevem Fran Josipovem vseučilišču v Zagrebu. V svoji vlogi obeta šef hrvaške vlade izpolniti vse pogoje, katere bi stavila naša vlada v svrhu uresničenja te stvari.

Kralj. Fran Josipovo vseučilišče v Zagrebu je ustanovljeno kakor je v obče znano popolnoma po vzorih avstrijskih vseučilišč, in kolikor je nam znano, ni pri študijah na filozofski fakulteti nobene razlike med študijami na naših vseučiliščih ali pa na zagrebškem. Na pravni fakulteti je seveda nekoliko razlike, kar se itak razume, ker se ondi povdarjajo zlasti posebne norme pozitivnih hrvaških zakonov, poleg tega se pa temeljito obravnavajo tudi pozitivne določbe naših zakonov, v kolikor se ne strinjajo z zakoni veljavnimi v Hrvaški.

Materijelno in formalno pravo, civilno kot kazensko, trgovsko in menično pravo, finančna in upravna veda se pa ne razlikujejo čisto nič od ved v Avstriji veljavnih, a z ozirom na pozitivne norme se razlikujejo samo nebitno. Red študij je skoraj ravno tak kakor je veljaven v Avstriji, število ur za obilgatne kolegije je v Zagrebu prej višje kakor nižje.

Ko bi pa naša naučna uprava vendar zahtevala kak poseben kolegij na pravni fakulteti, je hrvaška vlada — to se vidi iz izjave hrvaškega bana — ki je v naučnih stvareh popolnoma neodvisna od skupne ogrsko-hrvaške vlade v Budimpešti, takoj pripravljena ustreči zahtevanim pogojem. Po naših nazorih bi poleg sedanjih kolegij ne bilo treba nobenega novega.

Ob tej priliki smo pa dolžni prositi Vašo ekscelenco, da svojo pozornost pokažete tudi v drugi smeri. Ko se razpravlja o tej stvari, se govori vedno le o naši učeči se mladeži iz Dalmacije in Istre. Mi moramo vendar pa še zdaj, brez ozira na to, da se v doglednem času otvori v Ljubljani slovensko vseučilišče, zahtevati, da se ta beneficij raztegne tudi na slušatelje iz Kranjske in sosednih slovenskih delov Koroške in Štajerske.

Na vsak način pa zahtevamo že vsled pravičnosti, da se nameravana odredba za slušatelje zagrebškega vseučilišča, na filozofični in pravni fakulteti, raztegne tudi za dijake iz Trsta in okolice ter Goriškega. Te pokrajine imajo z Istro isto nadsodišče s sedežem v Trstu; to mesto z okolico ima z enim delom Istre in Goriškega skupno deželno in trgovsko sodišče. Vse tri dežele (Istra, Trst in Goriško) imajo skupno — vsaj doslej — pomorsko oblast in s Kranjsko skupno pošto ravnateljstvo.

Krivično bi bilo, kakor se dogaja še doslej, ko se od tako imenovanih dopolnilnih izpitov izključujejo slušatelji iz Trsta in Goriškega, da bi se to godilo tudi v bodoče, ko se mora vendar soditi, da bodo po izvršenih študijah službovali po tistih pokrajinah, kakor službujejo Istrani.

Kot zastopniki Dalmacije, Primorja, Kranjske, slovenskega Štajerja in slovenskega Korotana tu v avstrijski zbornici iskreno prosimo Vašo ekscelenco, da uvažujete predlog kralj. hrvaške vlade in blagohotno pospešite vso stvar. Vaša ekscelenc gosp. ministrski predsednik ste v seji proračunskega odseka dne 9. junija 1909 na tozadevno vprašanje poslanca viteza Vukovića priznali veliko važnost tej stvari in obljubili kar najbolj ugodno rešitev.

Še drugi, zelo važni nagibi so nas prisilili h temu koraku. Opozarjamo samo na Bosno in Hercegovino. Opozarjamo dalje, da slovanska mladež iz naših južnih dežel nima drugega vseučilišča, kjer bi se predavalo v našem materinem jeziku, dalje so življenjski pogoji kakor tudi pogoji za hiter napredek v Zagrebu zelo ugodni.

Enako spomenico izročimo istočasno tudi ekscelenci gospodu naučnemu ministru.

Dunaj, 9. grudnia 1909.

Za »Slovenski klub«: Dr. Šusteršič.
Za »Zavez južnih Slavena«: Dr. Ploj.

Prehodno uradniško ministrstvo.

Ljubljana, 10. decembra 1909.

Nemstvo je iz sebe. Objavlja strupene članke proti Slovanom, v prvi vrsti proti Jugoslovanom. Kaj je razburilo Nemce? osobito Gračane, da kar pihajo jeze. Nič posebnega. Z Dunaja se jim je poročalo, da dobimo prehodno uradniško ministrstvo, krajanski ministri postanejo gosposko - zbornični člani. Med ministri bi bilo pet Slovanov. Uradniškemu ministrstvu bi predsedoval Bienert. Slovani ministri bi bili: poljski minister krajan, češki (Wohanka) poljski uradnik, finančni minister, češki uradnik poljedelski minister in neki jugoslovanski uradnik minister javnih del. Med jugoslovanskimi uradniki imenujejo kot kandidata uradnika tržaške pomorske oblasti dr. Tončiča, ki je bil predsedstveni načelnik trgovskega ministrstva in pa generalnega prokuratorja najvišjega sodišča, dvornega svetnika Okretiča. Notranji minister Haerdtl in minister deželne brambe Georgi ostaneta, mogoče tudi grof Stürgkh kot naučni minister. Šla bi Weiskirchner in Hohenburger. Nemški minister krajan bi postal dr. Eppinger.

Kakor poroča »Slovanska korespondenca«, obsega sedanja akcija tri oddelke. Pred Božičem do 22. t. m. bi rešili nekaj socialno - političnih predlog, nadalje proračunski provizorij, trgovinsko pooblastilno postavbo in podaljšanje špirtovega kontingenta še pod sedanjo vlado.

Sledila bi do srede januarja pavza, med katero bi se izpremenilo ministrstvo v uradniško prehodno vlado, ki bi ji sledila pozneje parlamentarna vlada.

Tako slovejo danes došla poročila, kako nameravajo razvozljati sedanjo krizo. V koliko so poročila istinita, ne moremo v Ljubljani presojati. Beležimo le kot vestni časnikarji.

Včerajšnja zbornična seja

je bila po došlih poročilih mirna. Prvi je govoril finančni minister Bilinski, ki se je v prvi vrsti prerekal s Steinwenderjem in zavračal očitania, da bi bil sestavil neprijazni proračun. Ker so mu očitali neprijaznost industriji, pravi, da je to precej, mu kaj takega očitati, bivšemu profesorju, predsedniku drž. železnice in guvernerju avstro-

ogrške banke. Vlada hoče otvoriti avstrijski industriji balkanski trg. Končno priporoča, naj zbornica v vseh branjih odobri začasni proračun. Italijanski poslanec dr. Bugatto prosi, naj ne pozabijo italijanskih manjšin. Čas je, da se ustanovi laška fakulteta. Zahteva, naj se ozirajo na zanemarjeno Gorico in Gradiščansko. Rusin dr. Hlibovicki izjavi, da bo njegova stranka glasovala proti začasnemu proračunu. Nemški naprednjak Bachmann se poteguje za dr. Schreinerja in Hohenburgerja, češ da ne smeta odstopiti, ker to zahtevajo Slovani. Dr. Chiari izkuša dokazati, da sedanjega položaja niso povzročili Nemci. Pripoveduje, da Nemci ne bodo ničesar odkupili Slovanom. Zagovarja politiko srednje črte, zakar so potrebni kompromisi.

Seja je trajala do enčetrta na devet zvečer. Današnja seja se prične ob 11. dopoldne.

Konferenca.

Včeraj dopoldne sta konferirala več časa dr. Šusteršič in dr. Glabinski. Popoldne je zborovala parlamentarna komisija »Poljskega kola«. Zborovali so tudi strankini načelniki, ki so sklenili, da pride takoj po prvem branju začasnega proračuna na dnevni red pooblastilna postavba.

Weiskirchner Luegerjev naslednik.

Minister dr. Weiskirchner name-rava kandidirati prihodnje leto v dunajski občinski svet. Sodijo, da sledi Weiskirchner Luegerju, ako odstopi kot župan.

Wekerlovo prehodno ministrstvo.

Poroča se, da bo vodil na Ogrskem prehodno ministrstvo Wekerle sam. V vladi ostane Košut, Andrassy in Apponyi odstopita. Vladar se še ni odločil.

Mažarska bosenska odesna banka onemogočena.

Iz Sarajeva poroča »Bosenska korespondenca«, da prihodnji bosanski deželni zbor odkloni odkup kmetov po »Bosenski agrarni banki«. Ogrska vlada in budimpeštanska komercijalna banka to že znata in računata, da mažarski ljudje ne bodo mogli po odeski banki uničiti ubogega bosenskega kmeta. Ogrska vlada že baranta za odškodnino svojemu judu, ki ne bo mogel dreti

LISTEK.

O modernih načelih ohraniti zgodovinske spomenike.

(Dr. I. Mantuani.)

(Dalje.)

Od tedaj pa do dandanes to umetno vzgojeno romantično veselje nad razvalinami ni še popolnoma izmrlo. Ko je ob koncu osemnajstega veka občudovanje rimskih zgradb pripelo do vrhunca, ko so bile nastale nepregledne vrste risb, osobito bakrorezov, v katerih je igrala rimska podrtina velevažno vlogo, ko so postavljali umetno komponirane, izmišljene nove podrtine, za katere je posebno plemstvo izmetalo milijone, izsiljene svojim kmečkim podanikom, da je »krasilo« svoje parke z navideznimi rimskimi stavbami — takrat je presekala giljotina v krvavi revoluciji nit tega enotnega kulturnega razvoja. A le začasno.

Ne smemo pa pozabiti, da je v omejenem času opaziti spet nov moment: stremljenje imeti stare spomenike v svoji lasti in posesti. To stremljenje postane včasih strast. Kier takih spomenikov ni bilo, so jih pa falzifi-

cirali — torej tako, kot se dandanes čisto dogaja v nabalnem sportu.

Votli materializem in encyclopédizem je porodil vsled svoje piškavosti kaj kmalu temeljit prevrat, ki je tangiral pred vsem umetniško polje.

Prigojeni čut za veliko preteklost, pojavljajočo se v starih umetniških spomenikih in njihovih ostalinah, se ni dal meni nič, tebi nič izbrisati. A podlaga se je bila izpremenila. Socialne razmere so privedle do točke, katere renesanca, ta pristna hči enostranskega humanizma, svoj čas ni bila vpoštevala: privedle so do spoznanja tega dejstva, da ste srednjeveška in nova doba postavljeni na krščansko kulturno podlago.

Začeli so vpoštevati srednjeveško prosveto, spoznavši njen pomen. Nastalo je neko, dasi medlo navdušenje za srednjeveško vernost, za krščanske kreposti, za viteštvo in njegovo življenje, pobožnost, hrabrost in pravičnost. To smer imenujejo »romantizem«.

V isti meri kot za viteštvo, se je romantizem v začetku 19. veka vnel tudi za meništvo in njegove prednosti: učnost, askezo, kulturno prvoboriteljstvo in umetnost, pred vsem za cerkvene in samostanske stavbe, katere je rad obdajal s sijajem skrivnostnega izvora in čudeznega postanka.

Po poti romantizma so prišle podr-

tine srednjeveških gradov do enakopravnosti z rimskimi razvalinami. Vpoštevati so jih ravno tako. Tu je pač beležiti še važen moment: prepričanje, da ves človeški sijaj in mogočnost izgineta. Za ilustracijo te resnice so kaj radi vporabljali grajske razvaline, bodisi v proizvodih vpadablajoče umetnosti, osobito v slikarstvu, bodisi v poeziji.

Tudi v dobi romantizma opazamo isti tok, kot v časa renesance. Stari, razdrti spomeniki vzbujajo najprej samo čustveni interes; ko se je pa ta udomačil, začno počasi tudi na to misliti, da postavljajo nova poslopja v srednjeveških slogih. In poskušali so.

Gradove, ki so služili še za stanovanja plemenitih rodbinam, začeli so preustrojavati v smislu svojih nejasnih načel. Kierkoli je bilo mogoče, so udirali gotiška okna najbolj okorelih oblik — ker niso poznali tehniških zasnov in konstrukcijskih skrivnosti srednjeveških stavbenikov. Vendar so se vpadablajoče umetnosti držale le idealnih strani srednjeveške kulture, dočim se je pesništvo navduševalo ob grozodejstvih roparskih plemičev, pripovedovalo na dolgo in široko intrigantne spletke nasilnih mačeh, brezsrčnosti podivjanih stricev ter usodo nesrečnih nun in menihov. Preustrojeni gradovi in v nerazumljenih srednjeveških slogih sezidane cerkve so si mislili kot

dopolnilo in ilustracijo k pesniškim proizvodom.

Dasi ta struja ni imela globoko segajočih korenin, životarila je vendarle več kot pol stoletja. Razcvetela se ni nikdar, ker ni imela kulturne moči v sebi, in torej tudi ni rodila nobenega sadu. Bila je izmišljena in kapricijozno zasnovana od posameznih interesentov, brez zgodovinskega temelja — mrtvo rojeno dete.

Brez posledice pa la ni ostalo. Ta smer je rednica eklekticizma, sloga, skrupanega iz drobtin vseh historičnih slogov. Eklekticizem se je razvil v večjih središčih za časa živega stavbenega gibanja, in to zaradi pomanjkanja novih in svežih idej. To vse gre še vedno na razširjen račun tistega stremljenja, ki hoče ohraniti, kar je historičnega, dasi mu je metoda nejasna.

V svoji najhujši dekadenci, v dobi svojega zadnjega pojemanja (okoli 1840 do 1860) pa je ta struja preobračala najbolj zveržene kozolce ter se vsepovsodi oglašala z nestrno brezobzirnostjo, pojavi, ki oznanjujejo bližajočo se zadnji vzdihljaj in ki jih opazamo povsodi, kjer premineva živo snovni ali socialni organizem.

Poznal sem premožnega moža, ki je bil po svojem poklicu stavbeni podjetnik. Postal je tudi c. kr. konservator na Koroškem. Poln živega zanimanja za »ro-

bosensko-hercegovačke rađe. Ogrska komercijalna banka hoće dobiti napitnino 200.000 kron, ker mora opustiti odiranje bosensko-hercegovačkoga kmeta.

Oderuška banka je preprečila »Slovenska Unija«, v prvi vrsti opetovani odločni nastop načelnika naše stranke dr. Ivana Šusteršića v avstrijski zbornici. Spominjamo se onih dni, ko je priznavala po neovrgljivih dr. Šusteršićevih dokazih, kako »socialno« protiljudsko delo so hoteli izvesti Mažari nad slovansko rajo, da bi naselili v lepih slovanskih pokrajinah mažarske cigane. Odločen dr. Šusteršićev nastop, obstrukcija akcijskih slovanskih strank je preprečila nameravani mažarski zločin. Pribijemo, da je pozneje Bienenrth storil vse, da prepreči oderuško banko.

Naj bi ne bil storil dr. Šusteršić drugega, kakor da je s svojo možatno odločnostjo preprečil mažarsko oderuštvo v Bosni in Hercegovini, morali bi mu biti Slovani vedno hvaležni. Ko nas ne bo več, bo nepristranska slovanska povestnica beležila z zlatimi črkami Šusteršićovo ime med prvoborilci za prava in za dobrobit jugoslovanskega ljudstva.

Dunajski veleizdajalniški proces.

ODKRITJA DR. FRIEDJUNGOVA. POSLANEC SUPILO HUDO OBDOLEŽEN.

Včeraj se je pred dunajsko poroto začel proces contra dr. Friedjunga »Reichspost«. Proces bo brez dvoma veliko bolj senačen, kakor je bil za grebški, ki zato ni veliko novega odkril, ker ondi niso sedeli na obtožni klopi pravi krivci. Proces bo osvetlil marsikatero dogodke, ki so bili v zvezi z aneksijo in takratnim zunanjim položajem, naj potem proces izpade v prilog tej ali oni stranki.

Poročamo čisto objektivno.

Obtožnica.

1. obtožba je naperjena zoper dr. Henrika Friedjunga, zgodovinarja na Dunaju. Tožijo poslanci hrvaškega sabora, oz. ogrskega parlamenta: Tuškan, Mazuranić, Barčić, Sisić, Purić, Bedeković, Lukinić, Modrušan, Vinković, Pinterović, Kovačević, Bedenik, Novosel, Paleček, Kutuzović, Brlić, Tomić, (feldem. v pok.) Magdić, Cernavac, Grahovac, Penjić, Lorković, Surmin, Poljak, Krepelka, Medaković, Pribičević, Banjanin, Budisavljević, Manojlović, Stojanović, Popović, Čucković, Bukadinović, Peles, Marković, Muičević, Popović, Krajnović, Obradović, Belobrk, Polovina, Nikolić, pl. Nikolić, grof Kulmer, Vrbanić (medtem umrl), Badaj, Babić, Roje, grof Pejačević (bivši ban).

Tožen je dr. Friedjung zaradi članka »Oesterreich-Ungarn und Serbien«, ki ga je priobčil v »N. Fr. Pr.« št. 16.018, 25. marca 1909. Obtožnica začenja s tem, da opisuje mažarizacijo na Hrvaškem in kako je vsled tega prišlo do koalicije med Hrvatimi in Srbi. Da bi se ta koalicija razbila, se Srbe obtožuje veleizdaje. Ta namen da ima tudi dr. Friedjungov članek. V tem članku se trdi, da se je tako ogrska neodvisnostna stranka kakor tudi hrvaško-srbska koalicija združila s Srbijo, da se Bosna in Hercegovina združite s srbskim kraljestvom. V članku se nadalje očit, da so nekateri člani hrvaško-srbske koalicije dobivali iz Beograda denar, kakor dokazujejo poročila srbskega sekcijnega šefa Spalajkovića in srbskega gen. konzula Petkovića. V članku se konečno očit posebno razmerje med posl. Supilom in srbskim min. predsednikom Pasićem. Vsled tega se čuti, da vsi člani hrvaško-srbske koalicije prizadeti na njihovi zasebni in politični časti, ker se jim očit veleizdaja. S procesom hočejo dati dr. Friedjunku priliko, da svoje trditve javno dokaže.

2. obtožba je naperil posl. Supilo sam proti dr. Friedjunku. Nanaša se na isti članek.

3. obtožba so naperili posl. Supilo, Svetozar Pribičević in Lukinić zoper Henrika Ambrosa, odgovornega urednika »Reichspost« zaradi člankov: »Die Pluralverschwörer«, »Die Kossuthpartei und Serbien«, »Franz Kossuth leugnet«, »Pasić, Supilo und Genossen«, »Weitere Aufdeckungen«, »Kossuth leugnet weiter«, »Der Eindruck der Aufdeckungen in Kroatien«, »Franz Kossuth, Pribičević und Genossen«, vsi članki iz leta 1908. Supilo najbolj inkriminuje, ker se mu očit, da dobiva od beogradskega tiskovnega urada letno subvencijo 20.000 K, da se je sam srbski vladi ponudil ter s Kossuthom vred koval zaroto zoper habsburško dinastijo. Pribičević inkriminuje posebno to, ker se mu je očit, da je poleti 1907 s srbskim sek. šefom Spalajkovićem sklenil pogodbo, v kateri se srbsko-hrvaški koaliciji da subvencija 12.000 frankov in denar za eventualne nove volitve. Ta denar da se mu je izplačal v hiši zemunskega trgovca Zelovca proti pobotnici. To da je Spalajković svoji vladi tudi poročal. Isto inkriminuje dr. Lukinić.

Obravnava.

Obravnava se je začela 9. t. m. dopoldne. Poslušalstva ni bilo veliko, največ srbskih dijakov. Tožitelji so vsi navzoči, celo Tomić v generalski uniformi in z redovi.

Ambros obljubi dokumente.

Najprej se zasliši odgovorni urednik »Reichspost« Ambros. Ta izjavi, da je inkriminovane članke vse dobro poznal. Kar se tiče dokazil, se sklicuje na šefredakterja dr. Funderja, ki da je v stanu vse v člankih nahajajoče se trditve zoper tožitelje z dokumenti dokazati. S tem je zaslišanje Ambrosa končano in se bo dokazovanje začelo, ko se pozove za pričo dr. Funder.

Govor dr. Friedjunga.

Pride na vrsto dr. Friedjung. Mož je izborno pripravljen in poda celo sliko zapletenih razmer na jugu. Tožitelji delajo po parlamentarni navadi medklice. Srbski dijaki se posebno razburjajo. Govor dr. Friedjunga je senačen, hudo obtežuje zlasti Supila, in objavimo najznačilnejše točke: »Moj članek ni bil naperjen zoper Hrvat«, je začel in označil hrvaški narod za izredno lojalen in zvest. On da je naperil svoje očitke zoper tiste, ki so s sovražnikom konspirirali zoper lastno domovino, zoper tiste, kojih eden — dr. Tuškan — je nekoč dejal: »Jaz sem pripravljen, če hočete, jutri s puško iti v boj, da na Dunaj streljam!« Nato slika obširno, kako je prišlo do hrvaško-srbske koalicije in kako se je ta z Mažari pobratila in kako je v Srbiji za

časa, ko je bil med Mažari in kraljem spor, vplamtela velesrbska ideja. Nato pride zanimiva točka, dr. Friedjung začne namreč prebirati

dokumente »Slovenskega Juga«, v katerih so denarne postavke. Srbski budget, pravi, ima pasiva 1.375.000 fr., ki se porabijo za agitacijo v inozemstvu. »Slovenski Jug« je l. 1907. napravil računski zaključek. Izkazuje 152 tisoč 374 fr. in je od vlade dobil subvencijo 70.000 frankov. V tem izkazu beremo: »Pot filozofa Ratko Krstića v Bosno — 593 fr.«; »Nikola Stojanović v Mostaru 1295 fr. 51 cent.« —

»Franc Supilo na Reki — 1000 frankov 55 cent.«

Leta 1907. je g. Fr. Supilo v računskem izkazu omenjen še trikrat, in sicer aprila s 1000 fr., zraven pa opomba: vsled naloga ministra za zunanje zadeve, potem še dvakrat s 1499 fr. 10 cent in s 1500 fr., vsegaskup torej 5000 fr. 1. februarja 1908 je Supilo zopet dobil 3000 frankov.

Istinitost teh dokumentov

dokazuje dr. Friedjung s fotografijami vožnih listin, protokolov in blagajniških nakazil »Slovenskega Juga«. Najbolj važen je sledeči dokument:

»Posvetovanja in sklepi 8. redne seje »Slovenskega Juga« 26. februarja 1908, Beograd.« (Govornik pokaže fotografijo.) Med sklepi te listine nahajamo:

1. Skupnost s srbsko nacionalno organizacijo v Bosni in Hercegovini.
2. Skupno delovanje s srbsko-hrvaško koalicijo.
3. 6000 fr. za poslanca Supila, da s tem denarjem gre v volivni boj zoper Raucha in Frankovo stranko. Ta vsota se je takoj po seji po ministru zunanjih zadev in ministrskem predsedniku Pasiću izročila zaupnim možem poslanca Supila. Dr. Friedjung izroči sodišču dva prepisa

zaupnih odredb ministra Pasića o likvidaciji 6000 fr. na Supila.

Potem predloži dr. Friedjung dokazila, da se je v seji »Slovenskega Juga« 29. julija 1908 pohvalilo od načelnika Ljube Jovanovića, predsednika skupščine, poslanca Bude Budisavljevića zaradi njegovih zaslug za srbsko stvar. V tej seji se je sklenilo, da dobe zaradi zaslug v interesu srbske stvari

1. G. Franc Supilo nagrado 3000 fr.
2. Časnikar g. Budisavljević, so-trudnik »Srbobrana«, 2000 fr.
3. Redakcija »Srbobrana« (izhaja v Zagrebu) 5000 fr.

Avgusta meseca je Budisavljević dobil zopet 2000 fr., Supilo 3000 fr. Supilo, Budisavljević in Pribičević, izdajatelj »Srbobrana«, so vsi trije poslanci kraljestva hrvaškega.

Nato pride dr. Friedjung na znane mahinacije »Juga« in Mladoturkov zoper Avstrijo in dokazuje potrebo aneksije, ker je bila srbska, turška in angleška propaganda že vse pripravila, da zaneti v Bosni revolucijo. Nato govori dr. Friedjung o dogodkih po aneksiji.

Bombe in strup.

5. oktobra 1908 poroča srbski gen. konzul v Budimpešti, g. Petković, »Slovenskemu Jugu« o manifestu cesarja Franca Jožefa. Nato se je »S. J.« obrnil do srbskega ministra za zunanje zadeve, ki je dal »Jugu« polno moč, da zaneti v Bosni vstajo. Vodstvo »Juga« je ministra prosilo, naj mu da na raz-

polago bomb in strupa za vođnjake. Zahtevalo se je 1000 pušk in 100.000 patron.

Supilo, Babić in Medaković pozvani na zaroto.

Obenem se posl. Supilo, Babiću in Medakoviću da na razpolago vse, kar bodo označili za potrebno, da se upad Srbov v Bosno podpre z vstajo, ki se naj jo zaneti v hrvaškem kraljestvu. Sicer se ti trije poslanci temu niso odzvali, pač pa dokazuje ta poziv, da so bile njihove zveze z »Jugom« zelo intimne. Vzlic temu pa, da Supilo ni pripravil vstaje, je januarja 1909, ko je bil zunanji položaj najbolj kritičen, zahteval od »Slov. Juga« zopet 6000 fr. za podporo Srbom, ki so bili obtoženi veleizdaje.

Dr. Friedjung je govoril 3 ure. Tudi če bi se ne posrečilo Supilu dokazati naravnost veleizdajalske namene, bi bilo zanj vendar zelo usodno, če ostanejo na njem vsi tisti tisoči, ki jih je iz Beograda dobival. Če to obstane, je Supilo svojo vlogo za vedno doigral.

× × ×

Danes se obravnava začne ob 9. dopoldne. Govoril bo zastopnik obtožencev dr. Benedikt, nakar bo stavlil vprašanja zastopnik tožiteljev dr. Harper. Potem pridejo priče, v prvi vrsti dr. Funder.

IZ ALBUMA HUDODELSTEV.

Hofrichter.

Po Hofrichterjevi rodbini najeti odvetnik dr. Pressburger hoče stopiti v stik s stotnikom avditorjem Kunzem. Če mu posredovanja med preiskavo ne dovolijo, hoče neposredno čuvati Hofrichterjeve koristi tako, da bo v neprestanem stiku z vojaškim sodnikom, ki je v eni osebi sodnik, obtožitelj in obtoženec zagovornik. V Lincu nadaljuje po izvedbi. Izključeno ni, da se Kunz še enkrat podk v Linc.

Grozilna pisma 13-letne deklice.

Iz Liberc poročajo, da so zaprli neko 13-letno deklico, ki je zavodena po čitanju šundromanov pisala uglednim rodbinam pisma, naj založe 40.000 mark, če ne, bodo rodbinski člani zabodeni ali pa postreljeni.

GENERAL ASINARI — DRŽAVNI POSLANEC.

»Echo de Paris« poroča iz Rima, da se potrjuje vest, da bo v državno zbornico na mesto umrlega ministra Fortisa kandidiral general Asinari, ki je bil vsled svojega znanega iredentovskega govora discipliniran.

BOMBE NA CARJEVI LADJI.

Iz Peterburga se poroča, da se je 8. t. m. raznesla po mestu vest, da so našli na carjevi brzojadrnici »Standard« dve bombi. V Jalti in Kijevu se je izvršilo mnogo aretovanj.

INOZEMSTVO.

Bolezen belgijskega kralja Leopolda se je tako poslabšala, da so belgijskega princa Alberta brzojavno pozvali iz Monakovega v Bruselj. Tako slove neuradno poročilo, uradno se pa poroča, da poročila o nevarni Leopoldovi bolezni niso resnična. Leopold trpi na revmi, a bolezen ni taka, da bi povzročala skrbi.

Na Daljnem Vzhodu. »Rječ« poroča, da sodi ruski ministrski svet o položaju na Daljnem Vzhodu tako-le: Japonska ne namerava vojske, pač se pa pripravlja, da prelomi gotove mednarodne dogovore. Oficijelni ruski krogi govore, da Japonska prikopli Korejo kot japonsko provinco. Koncem meseca decembra pride v Peterburg brat kitajskega regenta, princ Čej-Sun. Spremljal ga bo admiral Sa-Dzen-Bin. Princ je pooblaščen, da sklene protijaponsko rusko-kitajsko zvezo.

Roosevelt kandidat. Republikanski volivni odbor kandidira Roosevelta za newyorškega guvernerja.

REORGANIZACIJA SRBSKE VOJSKE.

Iz Beograda se poroča, da je izdelalo vojno ministrstvo načrt za reorganizacijo srbske vojske. Sedanja, iz petih divizij obstoječa vojska se pomnoži za tri divizije in bo na ta način imela srbska armada osem divizij. Temu primerno se bo seveda tudi zvišalo število provincev. Nove divizije se bodo nameravale v Paratjinu, Čačaku in Vranji ali Požarevacu, Leskovacu in Kruševcu. Novi načrt se je že predložil ministrskemu svetu. Nove divizije, ki bodo vse, razen v Čačaku, ležale ob glavnih železniških progah, bodo povečale varnost železnice, kakor bo tudi vsled tega omogočen hitrejši pohod vojske, bodisi proti severu, bodisi proti jugu.

.. Kolekujte vsako pismo z obmejnimi kolkom! ..

mantično« viteško dobo je poskusil ustanoviti na novo one prošle čase — na isti način, kot je humanizem trdil se, poklicati nazaj starorimsko življenje. — V to svrhu si je kupil na Koroškem na pol razpadel grad, ga »restavriral«, dopolnil in prizidal, kar je nedostajalo po njegovem mnenju, ustrojil sobe »po starem«, sebe, svojo ženo in hčeri pa je oblačil po kroju »viteških dni«.

A starih časov ni mogel pričarati nazaj: nihče ga ni razumel, nihče posnemal. S to igrarjo pa je napravil svoje imetje, grad je prišel neviteško na boben, njegova žena pa živi danes na stare dni v nekem dunajskem dobrotelnem zavodu, varuje še sedaj trdovratno svoje viteške toalete in premissija o preteklih dneh viteške slave.

To se pa ni zgodilo le enkrat, ampak dogajalo se je mnogokrat, na mnogih krajih.

Tako brezmišeln početje je moralo privedi do popolnega poloma in do sledeče mu reakcije. Danes stojimo na vrhuncu te reakcije — glede oblike, v kateri se pojavlja. In kaj ta zgodovinsko nastala reakcija zahteva, o tem bomo takoj govorili, ko smo si ogledali še zgodovinsko rojstvo njeno.

Ni brez pomena, da smo na jasnem tudi glede krajevnosti, od kod izhaja mati najmodernejšega stremiljenja.

Zibelka modernih načel je tekla v Angliji, dočim so se narodila na Francoskem rekse v zgodovinsko znameniti Normandiji.

Francozi so prvi stopili v javnost, zahtevajoči ohranitev starih gradov in srednjeveških spomenikov sploh. Njihov prvoboritelj na tem polju Seroux d'Agincourt je opozoril na lepoto srednjeveških umetnih — a je imel svoj čas le najomikanejšo učenjake za seboj. Goethe n. pr. je njegovo veliko zbirko »Histoire de l'art par les monuments depuis sa décadence au IV. siècle jusqu'à son renouvellement au XVI.« (izšlo v Parizu 1812—23) posebno neprijazno kritikoval in zavrgel; bil je pač starokopitnež in enostranski klasicist.

Navzlic temu pa zasejane ideje niso izmrle, ker so imele zgodovinsko oporo. Viollet-Le-Duc, francoski stavbenik (1814—1879), se je zavzel za spomenike iz srednjega veka ter branil ustmeno in pismeno omenjeno dobo.

Ta smer se je preselila preko morske ožine v Anglijo. Tam se je »omikani svet« bavil samo s klasicizmom, kot ga je bil v temeljnih potezah zarisal veliki stavbenik Sir Christopher Wren († 1723). Samo da so bili tedanji arhitekti vsled pomankanja lastnih tvornih sil primorani potovati v Grčijo in Malo Azijo, ondi starogrške spomenike izkopavati in njihove de-

talje vporabljati, kot se je hotelo posrečiti (anglo - grecian style).

Opozorjen po francoskih pisateljih, osobito po Viollet - Le - Duc-u nastopil je kot odločen reformator na tem polju angleški sociolog John Ruskin (1819 do 1900) in se zavzel za ohranjenje domačih spomenikov in pristnega angleškega stavbarstva, ki je procvitalo v srednjem veku in v dobi pred klasicizmom.

Podpiral ga je arhitekt J. Nash, kateri s svojo krasno publikacijo: The mansions of England of the olden time (1869—1872) zavzel za angleške stavbe ves omikan svet.

A spise Ruskin-ove so Angleži napačno razumeli in jih tolmačili tako, da mora biti vse po starih vzorcih narejeno, če naj bo res angleško. Lotila se jih je nekaka strast, začeli so presnavljati svoje hiše in so tako s klasicističnega ekstreme zašli v nasprotnega. Take stvari se tudi še danes dogajajo, a ne le na Angleškem, ampak tudi na Nemškem, n. pr. v Nürnbergu. Po Nash-ovi publikaciji so se pa angleška načela v prilog srednjeveškim slogom zanesla širom Evrope; pri nas v Avstriji imamo najlepši vzgled za tisto dobo v grajski stavbi v Sighrowu na severnem Češkem.

(Dalje.)

NOVA STRANKA V TURČIJI.

Poslanec dr. Heider bej je ustanovil novo stranko, ki šteje 32 članov in se naziva »zmerno liberalno«. Ta korak ute- meljuje dr. Heider s tem, da je za zdrav naraven razvoj parlamentarizma nujno potrebna opozicija. Sicer pa hoče stranka čisto priateljsko sodelovati s prvotno stranko, s katero ima tudi docela enak program, le da nekoliko manj povdaja turškonarodni moment. Nova stranka ho- če eksekutivo opazovati in kontrolirati, varovati ustavo in pomagati pri snovanju postav za napredek dežele. Poznavatelji razmer so menja, da nova stranka ni dru- zega kot orodje, ki se ga je opslužil dr. Heider bej za dosego večjega osebnega vpliva in moči.

Dnevne novice.

+ **Stranka starih hlač.** Strašno je pobil lastno stranko dr. Tavčar, ko je govoril v Šiški pri Moharju. Dejal je namreč, kakor »Narod« poroča, da je liberalna stranka svojčas imela na sebi »stare hlače«, in da je bila zidana »iz starih ceglóv«. Da bi nekoliko vtis- teh plastičnih primer omilil, je seveda dodjal, da so zdaj te stare hlače oblekli »klerikalci«, ravnotako pa so menda porabili stare liberalne »cegle« za svo- jo stranko. To je seveda šala, pa še ne posebno dobra. Stare hlače smo nam- reč liberalcem pustili in tudi »cegle« pri njihovi podrtiji, kajti svojo hišo smo si sami iz svojega sezidali in dr. Tavčar sam kaj dobro vé, da na naši mizi ni liberalnih ostankov. Res je le, da libe- ralna stranka kljub »mladim« še danes nosi stare, na vseh koncih poflika- ne hlače.

+ **Na kaplane** se je v Šiški spravil dr. Tavčar. S tem je sam dokazal, da njegova stranka še vedno nosi tiste stare hlače, ki bi se jih sicer dr. Tavčar tako rad iznebil in jih nam ponuja. Kdor danes na Slovenskem zoper kap- lane zabavlja, ta ni resen in vpoštev- anja vreden. Sedanjí duhovniški nara- ščaj je v vsakem oziru tako na višini, tako prevdaren in tako globoko v ljud- stvu ukoreninjen, da mu pač ni treba niti ušes obrniti proti Šiški, odkoder ga politično mrtvi ljudje poganjajo v »tisti kot, kamor spada!« Bog daj dr. Tavčarju še dolgo življenje — toda kje bo že on, ko bo požrtvovalno in pre- mišljeno delo naših kaplanov šele zo- relo in poganjalo bogate sadove! Ta- krat se bo o dr. Tavčarju komaj še govorilo, na njegovo in njegove stran- ke »delo« pa se nobeden še spomni- ne bo.

+ **Istrski deželni zbor** bo sklican najbrže že pred Božičem, da reši več postav finančnega značaja.

+ **Društvo slovenskih profesorjev** bo imelo svojo glavno skupščino v to- rek, dne 28. decembra t. l., ob pol 10. uri dopoldne v mali dvorani ljubljans- kega »Narodnega doma«. Odbor prosi p. n. gg. društvenike, da bi mu čim preje prijavili eventualne predloge za dnevni red glavne skupščine. Po § 11., točki 4. društvenih pravil je predloge naznaniti odboru nismeno vsaj teden dni pred občinim zborom.

+ **Novi časovni avanzma državnih uradnikov.** Dunajska »Zeite« poroča, da bo nova ureditev plač državnih urad- nikov izvršena po sledečem načinu. Vse državno uradništvo se bo delilo v štiri kategorije: Prvi razred: uradniki z dovršeno visoko šolo. Drugi razred: uradniki z najmanj enim poveljnim izpitom na visoki šoli. Tretji razred: uradniki z dovršeno srednjo šolo. Čet- rti razred: uradniki z višjo ali ljud- skošolsko izobrazbo. Kar se tiče služ- benega napredovanja, bo prva kate- gorija po dveh letih v enajsti, po štirih letih v deseti, po šestih letih v deveti in po daljnjih šestih letih pomaknjena v osmi činovni razred. Tretja kate- gorija bo dosegla po treh letih enajsti, po šestih letih deseti, po sedmih letih de- veti in po daljnjih osmih letih osmi činovni razred. Za četrto kategorijo bo deseti činovni razred normalni zaklju- ček službenega napredka. Za napre- dovanje od osmega razreda naprej je iz- ključno odločilna službena sposobnost in nima nova vladna predloga nobenih posebnih določb glede napredovanja od osmega činovnega razreda nadalje.

+ **Velik javen shod v Celju** se vrši v ponedeljek dne 13. decembra v dvorani ho- tela »pri belem volu« dopoldne ob pol 10. uri. Dnevni red: Poročilo o delovanju državnega in deželnega zbora, domača po- litika in gospodarska vprašanja. Govore državni in deželni poslanci: dr. Ivan Ben- kovič, dr. Anton Korošec, Fran Pišek in dež. poslanec Alojzij Terglav. — Somišlje- niki! Pridite vsi, da čujete sodbo svojih poslancev o perečih vprašanjih, ki pretre- sajo državo. Pristop je dovoljen le pri- stašem Slovenske kmečke zveze in Vse- slovenske ljudske stranke.

+ **Žolje poštarjev.** Z Dunaja poročajo: Deputacija avstrijskega društva poštarjev je bila včeraj pri glavnem poštnem rav- natelju sekcijškemu šefu Wagnerju p. l. Jaureggu glede prihodnje regula- cije službenih razmer z ozirom na raz- mere poštarjev. Glavni ravnatelj je odgo- voril, da so tozadevne odredbe že izgo- tovljene, treba je samo še potrdila finanč- nega ministerstva in se bodo potem v kratkem objavile.

+ **Poštne oficijantije pri trgovinskem ministru.** Z Dunaja poročajo: Avstrijsko društvo poštne oficijantije je poslalo vče- raj posebno deputacijo poštne oficijantije k trgovinskemu ministru dr. Weiskirch- nerju. Zahtevale so popolno pokojnino po 35 službenih letih, po katerih naj ne bo dovoljeno dalje služiti. Weiskirchner je obljubil svojo pomoč. Šle so tudi v po- slansko zbornico in govorile z različni zastopniki strank, da naj se ob razpravi v budgetnem provizoriju zavzamejo za nji- hove težnje.

+ **Ludovik Germonik umrl.** — Due 7. t. m. je umrl na Dunaju pisatelj Ludo- vik Germonik, star 86 let. Bil je rojen 23. novembra 1823 na Reki ter se je po absolviranju vseučiliških študij posvetil literarnemu delovanju. Bil je tudi 15 let arhivar deželne knjižnice v Ljubljani, od- kod se je preselil na Dunaj. Prevel je Prešerna v nemščino in spisal igro iz naše domače zgodovine »Pogumne Blejke«, ki slika francosko dobo med Slovenci.

+ **Manifestacijski shod za sloven- ske šole** se bo vršil v Trstu v nedeljo. Ker nam je bilo minolo nedeljo zabran- jeno spregovoriti odločno besedo o naši šolski misli in o perfidnem od- poru sovražnikov proti našim kultur- nim zahtevam, je politično društvo sklicalo ta shod za prihodnjo nedeljo. Upamo, da se tudi nam dovoli, kar se je dovolilo Italijanom za minolo sredo.

+ **Smrtna kosa.** Veleugledno družino g. dr. Fr. Pavletiča v Gorici je doletel v torek predpoldne hud udarec. Umrla je namreč mati g. dr. Fr. Pavletiča v vi- sokih starosti 80 let, gospa Katarina vdova Pavletič. — Veleugledni družini g. dr. Fr. Pavletiča naše iskreno sožalje! Blagi pokojnici: Večni mir!

+ **Narastla Sava.** Iz Tacna pod Šmarno goro se nam poroča: Vsled ne- prestanega deževja narašča Sava in je danes dopoldne dosegla višino 145 m nad normalom. Promet čez Savo je ustavljen; brod ne more prevažati, saj je sam zadovoljen, da je v varnem za- vetju izven glavnega toka. Tudi s čol- nom ne prevažajo, ker je prenevarno, dasiravno imamo jako pogumne bro- darje in ribiče, ki prevažanje oskrbu- jejo. Vodiška vožna pošta se je morala danes vrniti, zato tudi danes ne dobi- vamo pošte in ne vemo prav nič, kaj se godi po svetu. Slabo se godi našim mlekaricam, ki morajo voziti mleko čez Šmartno, Gameljne, Jezico v Ljubljano. Tudi drug promet mora na to pot, ali pa na Medvode. Popoldne je Sava za- čela upadati, vendar ni upanja, da bi ob vsaki taki priliki brod prevažal, ker mora voda upasti vsaj 1 meter 50 cm. Torej smo zares reveži. Tako blizu Ljubljane, pa vendar tako »zaplan- kanje«. Zato pa novi most pričakujemo nestrpno. Ko ga spomladi otvorimo, bomo brod poslali kar po Savi na Hr- vaško. Seveda so dela pri mostu vsled narasle vode prenehala in se tekoni prihodnjega tedna sploh ustavijo, ker je zidarsko delo že dogotovljeno in pri- pravljeno vse za železno konstrukcijo, ki se že tudi izdeluje v Gradcu. — Ze- leti bi pa bilo, da bi v takem slučaju Vodiška pošta šla čez Gameljne v Viž- marje, da bi vsaj pošto dobili, četudi z zamudo. — Prosimo pa tudi one go- spode, ki imajo usodo našega mostu v rokah, naj dela čim mogoče pospešijo!

+ **Iz tovornega vlaka je padel** 28- letni sprevodnik Jakob Susič blizu Du- tovelj na Krašu. Kolesa so ga tako raz- mesarila, da trupla skoro ni več po- znati.

+ **Pod vlak se je vrgel** v Pulju 20- letni delavec v torpedni delavnici Ro- man Zovich.

+ **Nove krasne mozaike** so našli v oglejski baziliki.

+ **Imenovanja.** Notranji minister je imenoval za okrajnega glavarja v Kranju s prejemki VII. činovnega raz- reda Frana Schitnika, dosedanega začasnega okrajnega glavarja v Po- stojni. Vodstvo okrajnega glavarstva v Postojni pa je poverjeno dr. Antonu Pilshoferju, tajniku deželne vlade. — C. kr. deželnovladni koncipist g. Vin- cenc Boršner je imenovan za c. kr. okrajnega komisarja.

+ **Pretepi med dijaki in častniki v Zagrebu.** Iz Zagreba poročajo: Krvava afera, ki se je pred časom zgodila v Zagrebu med dijaki in častniki v neki kavarni, je gotovo še vsakemu v spo- minu. Te dni pa je okoli polnoči v ka- varni Corso zopet prišlo do prepira med častniki in civilisti. Ker častniki

niso sprejeli od dijakov poziva k dvo- boju, pozivljajo dijaki v »Pokretu« častnike, naj zadevo viteško rešijo. S tem je bilo seveda opozorjeno vojaško poveljstvo, ki je sedaj prepovedalo vo- jakom obisk kavarne Corso.

+ **Profesor g. Anton Derganc umrl.** Umrl je po dolgi, mučni bolezni g. Anton Der- ganc dne 7. t. m. na Dunaju, kjer je bil na c. kr. drž. zgornji realki v IX. okraju mnogo let c. kr. profesor. Rodil se je blizu Novega mesta na Dolenjskem, leta 1843, ter poprej služboval na gimnaziji v Novem mestu in bil obenem okr. šolski nadzornik. Kasneje je bil na c. kr. gimnaziji v Lju- bljani ter večkrat svoje pero zastavil po slovenskih listih. Zapustil je štiri odrasle sinove, med njimi dr. Antona in dve hčeri ter vdovo, sestro profesorja gospoda Julija pl. Kleimayra. Svetila mu večna luč.

+ **Slovenci na Dunaju.** Slov. kat. izobraževalno društvo »Straža« na Du- naju V., Franzensgasse 14, naznanja: Slovenska služba božja se vrši kakor navadno drugo nedeljo v mesecu, t. j. dne 12. decembra t. l., ob pol 3. uri po- poldne v cerkvi sv. Antona, XV., Pou- thongasse 18. — Miklavžev večer pri- redi društvo »Straža« v društvenih prostorih pri g. Powondri VI., Wall- gasse 27 (nasproti Raimundovemu gle- dališču).

+ **Za avskultanta** je imenovan g. Gustav Puš, pravni praktikant pri goriški okrožni sodniji.

+ **Ogenj v Cerkljah.** V Cerkljah na Go- renjskem je bil 8. t. m. ogenj. Pogorel je Ločanov pod. Ne vé se, kako je nastal požar. Sreča je bila, da je pihal sever med požarom in tako nesel vse iskre in ogorke po polju. Ljudje so bili zelo nevoljni in razdraženi nad požarno brambo v Cerkljah. Privlekli so udje brizgalno na kraj ognja, a ni bilo ognjegasev. Gasiti niso mogli, dokler ni prišla požarna bramba iz Zgo- rnjega Brnika, ki je krepko posegla vmes.

+ **Na očetovem grobu se je hotela ustre- liti** v sence in prsa šivilja Marija Varga v Mariboru. Njen oče je bil poduradnik južne železnice, in je umrl l. 1907. Kaj je hčerko gnalo do tega, da se je hotela usmrtiti, še ni znano. Bajne nesrečna ljubezen. Ker je bil revolver slepo nabasan, seveda ni nobene nesreče.

+ **Velik sneg na Tirolskem.** Iz Ino- mosta se nam 9. t. m. poroča, da na južnem Tirolskem že tri dni nepreneh- noma sneži. Na progi Trident-Malé so obstali v snegu vsi vlaki. Telefonske in brzojavne zveze so na mnogih krajih pretrgane.

Ljubljanske novice.

+ **Katoliško društvo rokodelskih po- močnikov** bo v nedeljo, dne 12. decembra, ob šestih zvečer v svojem domu (Komen- skega ulica št. 12) ponavljalo »Veselo love«, spevoigro v treh dejanjih, ugla- beno (deloma samo prirejeno) od Gabr. Sattelmaira. — Že pri prvi prireditvi na najMartinov večer so »Veseli lovci« pri- meroma jako dobro uspeli. Marsikdo je šel takrat v rokodelski dom z neko — vsaj nekoliko opravičeno — bojznostjo, dodo ti društveniki kos spevoigri, ki je vendarle nekaka opera, dasi v lahkem slogu in manjšem obsegu. Toda sigurni nastop mla- denčev bodisi v igranju, bodi v pevanju nam je brž pregal vso bojazen. Posebno sigurni in živahni so bili društveniki v igri in so večinoma kazali v nji veliko rutino; pa tudi v petju niso dosti zaosta- jali. Pač je bil semtertje kak posamezni igravec v pevskem oziru nekoliko šibak, oziroma ponekod trd in malo izražen, a v celoti je bilo tudi pevanje dobro. Med solisti je bil g. Bajde brezdvomno izhoren in smo občudovali njegov lahko gibljiv, voljan in blagodoneč visoki tenor. Tudi g. Vrečarja glas je zelo uglašen in značilen. Vsem drugim se je videlo, da so se po- trudili izvršiti svojo nalogo kolikor mo- goče dobro. Kaj lepo in ubrano so se sli- šali večji ensambli. — »Veseli lovci« so po vsebini polni zdravega in svežega lovskega humorja in nudijo tudi v muzikalnem po- gledu nekaj, dasi ne vseskozi originalnega, vendar dosti čednega in mikavnega. — Upamo, da bo prireditve v nedeljo še boljše nego prvič, in da občinstvu ne bo žal, če obišče rokodelski dom.

+ **Ij Slovensko gledališče.** Jutri go- stuje gospa Irma Polakova v opereti »Umetniška kri«. V nedeljo popoldne je predstava za otroke »Poredni paž«, v nedeljo zvečer pa priljubljena Gove- karjeva narodna igra s petjem »Ro- kovnjačiki«.

+ **Ij Ogenj.** Včeraj popoldne se je bila vnela na Bregu št. 20 v delavnici gg. Frana Goloba in Ivana Velka v kotlu maščoba, iz katere se izdeluje mazilo za čevlje.

+ **Ij Umrl** je v Trnovem Anton Pet- k o v s e k v 66. letu starosti. Bil je vo- zen v šepkar in vrl krščanski mož. Svetila mu večna luč! Pogreb bode ju- tri popoldne ob 3. uri.

+ **Ij Pokopali** so včeraj popoldne gosp. Franjo Kristan s roj. Inglić, soprogo gosp. Edvarda Kristana, ki je umrla v 40. letu

svoje dobe. Pri pogrebu so lepo peli ža- lostinke pevci »Ljubljane«. Danes so po- kopali bivšega trgovskega uslužbenca g. Petana.

+ **Za »Rokodelski dom«** v Ljubljani so darovali gg.: Jakob Martinčič, ključav- ničarski mojster v Ljubljani, zbirko 20 K 20 vin., Ivan Petrič, kaplan pri sv. Petru v Ljubljani, 20 K. S. T. 5 K in Valentin Pivk, cerkovnik, 2 K. — Bog plačaj! Ži- veli posnemovalci!

Telefonska in brzojavna poročila.

»NARODNI DOM« V GREBINJU ZOPET OTVORJEN.

Celovec, 10. decembra. Pravica je zmagala. »Narodni Dom« v Grebinju je zopet otvorjen. Hellerdorfov oskrbnik A. Manner je na tleh. To je v teku ne- katerih mesecev njegov drugi nos.

PARLAMENTARNI POLOŽAJ.

Dunaj, 10. decembra. V parlamen- tarnem položaju do popoldne ni bilo še nobene izpremembe. Mogoče, da se položaj izpremeni danes popoldne ali jutri, ko se bodo zopet dogovarjali Po- ljaki s »Slovensko Unijo« in Nemci. Vse dosedaj kolportirane kombinacije, naj se tičejo kakega prehodnega mini- strstva, ali parlamentarnega ali polu- parlamentarnega ministrstva, so dose- daj neresnične, ker kakor rečeno, do- slej sploh še ni govora, da bi konkret- na oblika bodočega ministrstva se mo- gla z gotovostjo določiti. Ravno tako je tudi imenovanje posameznih oseb le privatna kombinacija.

DANAŠNJA SEJA DRŽAVNEGA ZBORA.

Dunaj, 10. decembra. V današnji seji se je nadaljevala debata o prvem branju proračunskega provizorija. Go- voril je profesor Drtina, ki je priporo- čal delozmožni parlament za rešitev ljudskih potrebščin in parlamentari- čno ministrstvo na patritetni podlagi ter ministre rojake za vse avstrijske narodnosti. V današnji seji pričaku- jejo važnih izjav. Dr. Šusteršič bo go- voril v imenu »Slovenske Unije«, dr. Gessmann bo podal izjavo nemških krščanskih socialcev, tudi ministrski predsednik Bienert namerava podati važne izjave. Dr. Šusteršič je ob pol 3. uri popoldne pričel govoriti.

VELIK VTIS DR. ŠUSTERŠIČEVEGA GOVORA.

Dunaj, 10. decembra. Govor dr. Šu- steršiča je napravil izredno velik vtis in se prišteva med najpomembnejše govore, ki so se sploh v zbornici ob važ- nih trenutkih kedaj govorili. Govor je cela zbornica poslušala z največjo po- zornostjo. Dr. Šusteršič je končal ne- kako sledeče: Mi ne zahtevamo, kar se nam očita in kar se o rekonstrukciji in podobnih stvareh kombinira; mi ho- čemo sodelovati, da se upostavijo par- lamentarne razmere, toda največja ovi- ra, da nastopi mir in redne zdrave par- lamentarne razmere, je vlada.

Sedanja vlada mora izginiti iz svojega prostora! Kdor hoče državi in njenemu blagru služiti, kdor hoče omogočiti, da moremo mi pri tem so- delovati, potem se mora brezpogojno izpremeniti vladni zistem. Za parla- mentarizacijo pa nismo, ker razmere niso tako stabilizirane, da bi to bilo danes že mogoče.

DR. WEKERLE ZOPET OGRSKI MI- NISTRSKI PREDSEDNIK.

Budimpešta, 10. decembra. Dr. We- kerle se je v včerajšnji seji sam ponu- dil vladarju, da postane svoj naslednik in da sestavi prehodni kabinet, ki naj bi od zbornice izposloval indemnitet. S to zadevo se je pečal tudi današnji ministrski svet.

VISOK SNEG.

Praga, 10. decembra. Včeraj in po- noči so padle velike množine snega. Mnogo vlakov je obtičalo v snegu. Te- lefonski promet je prekinjen.

Monakovo, 10. decembra. Ponoči je padlo toliko snega, da po monakovskih ulicah sneg leži en meter visoko.

KANIBALI SO POŽRLI VOJAKE.

New-York, 9. decembra. »Tribune« poroča, da se pogreša oddelek 8 ameri- kanskih in 50 mehikanskih vojakov, ki so pred mesecem odpotovali na otok Tiburan v mehikanskem zalivu. Domaeva se, da so jih domačini mučili in potem požrli. Pred leti je doletela profesorja botanike Grönderla ista usoda na tem otoku.

Izvid gda. drja. C Schawerda na

Dunaju.
Gospodu J. Seravallo v
Trstu.

Že moj učitelj, umrl profesor baron Wiederhofer je hvalil vaše Seravallo kina- vino z železom kot krvotvorno in slast po- spešujoče sredstvo za malokrvne, slabotne in prebolele otroke in sem bil tudi sam v svoji praksi v teh slučajih s Seravallom kina- vinom z železom popolnoma zadovoljen.

Na Dunaju, 11. februarja 1907.
Dr. C. Schawerda.

Dr. Anton Chlondowski, »Božične pesmi« za mešan zbor. Založila »Katoliška Bukvarna«. Cena partituri 1 K 30 h. Skladatelj nam podaja tri slovenske in eno latinsko božično pesem; skladbe so boljše vrste, motivi domači, kretanja živa, zategadelj se bodo pesmi kmalu udomačile in se zamorejo toplo priporočiti slovenskim korom. Nekateri alterirani sekstakordi so malo trdi; tudi naj tenor v zadnji pesmi poje zadnje tri note a mesto d-cis, cis. S tem se pride v okom podvojeni terci in je zadnji akord poln.

Anton Medvedova igra v petih dejanjih »Kacijanar« je izšla pravkar v zalogi »Katoliške Bukvarne« v Ljubljani. »Kacijanar« je gotovo ena najznačilnejših pesniških publikacij na dramatičnem polju s pristnim zgodovinskim ozadjem in se jej mora pripoznati visoka literarna vrednost. O igri bomo v kratkem obširno spregovorili, uprizorila se bo še to sezono v deželni gledališču v Ljubljani. Cena s poštino vred 1 K 50 h.

Praktisches Hiltsbuch zu Panholzers »Große Biblische Geschichte« (Graz 1909) — Johann Seidl. — Katehetje bodo po tej knjigi, ki je razlaga »Velikim zgodbam svetega pisma«, kakor sta jih pri nas priredila Vole in tudi Kociper, z velikim veseljem in pridom za katehetski pouk segli. Ta razlaga je silno praktična, dogmatično skoziinskozi pravilna, pedagoško zadošča vsem zahtevam in je zlasti zaradi tega velike vrednosti, ker polaga poglobljeno važnost na to, kako otrokom v srce vsaditi resnice krščanske vere. Katehet, ki bo po tej knjigi razlagal »Velike zgodbe svetega pisma«, bo brez dvoma dosegel velike uspehe in pouk bo njemu samemu zelo olajšan. Delo obsega dva zvezka, ki veljata 9 K. Dobi se v »Katoliški Bukvarni« v Ljubljani.

»Modri Janko«. Kakor poroča založništvo »St. Stefan«, pridejo prvi eksemplari te lepe in ilustrirane knjige za mladino že 4. decembra v Ljubljano in se takoj razprošujejo knjigotržnicam. Za Miklavža in Božič ga pač ni lepšega darila, kakor je ta velekoristna knjiga, ki obenem mladino s svojimi šegavimi kritikami in lepimi podobami izvrstno zabava. Segajte torej pridno po njej, slovenski starši! — »Deželno pomožno društvo za bolne na pljučih« izteklo si je veliko zaslug s slovensko izdajo te knjige, ki naše otroke takorekoč izgraja nauči higijene in čednega obnašanja.

Missa in hon. S. Stanislai Kostkae (brevis et facilis) za mešan zbor in orgle zložil dr. Ant. Chlondowski. Založila »Katoliška Bukvarna« v Ljubljani. Cena partituri 2 K 80 h, vsak glas po 40 h. Skladatelj je pridno hodil v šolo harmonie in kontrapunkta in je jako marljiv. Skladba kaže lepo fakturo, v Kyrie naravnost lapidarne stavke, prinaša marsikaj izvrznega, a tudi znane postope, Skladatelj se že precej poslužuje imitacije, uporablja figurane stavke, menja v »Credo« alla-breve stavke s koralnimi, sklone »Credo« s posebno srečnim stopnjevanjem v Amen. Maša je cerkve dostojna in priporočljiva. Pri vztrajnih študijah klasikov in dobrih modernih skladateljev (Mitterer, Goller, Griesbacher) bo harmonija vedno čistejša, struktura enotnejša, bas mirnejši, motivi duhovitejši, zveza med nemi naravnost in gladkeja. Stran 4. prvi takt manjka v spremljevanju polovna nota i v prvem glasu. Alt mora dobiti na drugi udarec v »Et incarnatus« dve četrtinki, ne pa fis.

Zahvala.

Za mnoge dokaze »skrenega sočutja povodom dolgotrajne bolezni in smrti naše iskreno ljubljene soproge, ozir. sestre, svakinje in tete, gospe

Fanny Kristan
roj. Inglič

za častno spremstvo drage pokojnice na zadnjem potu, za krasne darovane vence, za ganljivo ugrobnost petje slav. slov. pevskemu in glasbenemu društvu »Ljubljana«, za vso tolažbo, ki se mi je kakorkoli izkazovala v tej bitki dobi, izrekam vsem sorodnikom, prijateljem in znancom tem potom najtoplejšo zahvalo.

Ljubljana, 10. decembra 1909.

Edvard Kristan.

Podružnice
Spljet, Celovec,
Serajevo, Trst

- Dejniška glavnica -
K 3.000.000.

Izdajatelj: Dr. Ignacij Žitnik.

BOŽIČNA PRODAJA!

Radi prevelike
zaloge prodajam

- konfekcijo za gospode, dame, dečke in deklice po tovarniški ceni. **A. LUKIČ** Pred Skofijo 19

Na zahtevo pošljem svoj ilu-
strovani cenik zastoj in
franko.

Naznanilo.

Naznanjam slavnemu občinstvu, da izdelujem v svoji novi, največji in po najmodernejšem sistemu urejeni tovarni na Kranjskem za upognjeno po-
hišstvo in deščic (parket)

Stole, različne vrste od priprostega do različnega izdelka, naslonjače gugalnice, pisalne fotelje, obešalnike, mize v vsaki velikosti, vrtno stole, stole za glasovir i. t. d.

Imam vedno veliko zalogo bukovih in hrastovih na par prepariranih deščic (parket po najnižjih cenah.)

Ivan Bahovec

tovarnar na Duplici p. Kamnik.

Zaloga piva

z dobro vpeljano gostilno, lepim vrtom in kegljiščem v večjem kraju na Noiranskem se odda

s 1. januarjem 1910 v najem.

Ponudbe naj se pošljejo na:
Izvozno pivovarno in sladnico v Senožecah.

Naročajte „Slovenca“

Dve sobi

pripravi za pisarno v pritličju, ali pa v I. nadstropju se iščeta. Najraje v sredini mesta. Prijazne ponudbe pod „U. P. poštno-ležeče, Ljubljana.“

3380 (1)

Zaloga moke Vinko Majdič Kranj Peter Jarše

v Ljubljani: Emonska cesta 2, v Šiški: Jernejeva ulica 231.
Naročila se sprejemajo v obeh skladiščih in tudi v Ljubljani, Dunajska cesta 32.

Telefon št. 165. **KAREL MIEGLIC** Telefon št. 165.
3340 lastnik turške kavarne 3 Domicelj, ulica trgovina. 3-1

Sobno slikarska in pleskarska turška
Speletič & Remžgar, Ljubljana, Rimska cesta 16
se priporoča slavnemu občinstvu za vse v to stroko spadajoča dela v Ljubljani kakor tudi na deželi.
Delo solidno. Cene primerne.

(9201)

Otvoritev gostilne.

Vijudno naznanjam, da sem otvorila gostilno v svoji lastni hiši pod znanim imenom

„Pri deteljici“

v Sv. Florijana ulici št. 24.

Točila bodem pristna dolenska, istrska in goriška vina, kakor tudi pivo po nizki ceni, ter bodem imela na razpolago gorka in mrzla jedila.
Za dobro in točno postrežbo bodem vedno skrbela, ter se priporočam za obilen obisk z odličnim spoštovanjem

Ivanka Brenčič, gostilničarka.

3383 2-1

Ako kašljate

ali težko sopete (astma) poskusite
slavonski želiščni sok

iz orlove lekarne v Pakracu. Z izbornimi učinkom istega boste gotovo zadovoljni. Tudi otroci ga vzamejo radi, ker ima prijeten okus. **Ako boleate na želodčnih boleznih** ali na boleznih na čreveh, potem zahtevajte v lekarnah znamenito znane **pakraške želodčne kapljice** in iznebili se boste kmalu bolezni.

Cena: 1 steklenica slavn. želiščnega soka K 1'20.
1 „ pakraških želodčnih kapljic K 1'60.

Kdor si teh ne more nabaviti v svojem stanovišču, naj isto naroči iz centrale 3289

Lekarna „pri zlatem orlu“ v Pakracu (Hrvatsko.)

Po pošti se ne pošilja izpod 2 steklenic.

IVAN PENGOV

podobar, izdelovatelj oltarjev, itd., naznanja prečistiti duhovščini, cerkvenim predstojnikom in dobrotnikom, da je prevzel znano podobarsko delavnico umrlega g. And. Rovšeka, Kolodvorske ulice št. 20.

Priporočam se in zagotavljam, da bodem vestno izvrševal svoj poklic in prosim za zaupanje. Tekom 10 letnega praktičnega dela pri ranjem g. Rovšku pridobil sem si toliko spretnosti, da se bode v prihodnje ravno tako solidno in kolikor mogoče po nizki ceni izdelovalo, kakor se je dosedaj. 3438 52-7

Išče se najemnik
za Narodni dom v Velikovem

na Koroškem. Najemnik mora biti zmožen slovensčine in nemščine in mora biti na vsak način tudi mesar. Gostilna in mesarija je najboljša v celém mestu. Zglasiti se je treba, kakor hitro le mogoče. - Več pove »Hranilnica in posojilnica« v Velikovem. 3377 3-1

P. Jurišič, lekarnar v Pakracu

št. 65, Slavonija. Denar se pošlje naprej ali s pošt-nim povzetjem. 3190 a

Posteljno vlogo

odstrani zamačeno takoj! Slovita priznanja in pohvale Zdravniško priporočeno. Starost in spol se morata naznaniiti. Knjižico pošlje zastoj: **Zavod „Sanitas“** Velburg P 347 Bavarsko. 284 13

Prav **vinske sode**

z hrastovega lesa, nekaj skoro novih, od 400-600 1200, litrov proda po nizki ceni

Fran Cascio Ljubljana, Selenburgove ulice 6.

GOSTILNA

s hišo in vrtom v bližini Ljubljane se takoj proda pod zelo ugodnimi pogoji. Ponudbe na naslov: **L. Tomažič, Spodnja Šiška.** 3374 4-1

Podružnice
Spljet, Celovec,
Serajevo, Trst

- Rezervni zaklad -
K 350.000.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani Stritarjeva ulica 2

sprejema vloge na knjižice in na te-
koči račun, ter jih obrestuje po čistih $\frac{1}{2}\%$

Kupuje in prodaja srečke in vse vrste vrednostnih papirjev po dnevnem kurzu.

Tisk: »Katoliške Tiskarne«.

Odgovorni urednik: Ivan Štela.